

Тіпанов В. В., кандидат економічних наук, доцент
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
м. Київ, Україна

ВПЛИВ ПОСЕРЕДНИЦТВА НА РОЗВИТОК ГЛОБАЛЬНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Фінансовий ринок є життєво важливим фундаментом для функціонування, розвитку й стабільності будь-якої національної економіки. Він є системою економічних та правових відносин, які пов'язані із купівлею-продажем і обігом фінансових активів, а також певною сукупністю інститутів, які зводять покупців та продавців й обслуговують їх фінансові відносини один з одним. Суб'єктами фінансового ринку виступають різноманітні суб'єкти, що бажають передати в користування свої вільні фінансові ресурси, а також ті, суб'єкти, які потребують інвестицій [1].

Так, в економічній літературі можна виділити різні підходи до визначення фінансових посередників та їх ролі в економіці. Відповідно до одного з них, фінансові посередники – це «сукупність фінансових фірм, таких, наприклад, як банки, фонди, а також страхові компанії, чий функції полягають в акумулюванні грошових коштів сімейних господарств і подальшому їх наданні в розпорядження фірм на комерційній основі»[2]. Фінансові посередники у цьому визначенні розглядаються, як інститути фінансових ринків, через які здійснюється непряме фінансування. До них відносяться банки та ощадні інститути, взаємні фонди, компанії зі страхування життя та пенсійні фонди.

Згідно з іншим визначенням, фінансові посередники («finance intermediaries») – це грошово-кредитні інститути, які збирають грошові кошти, що зберігаються, і надаються їх позичальникам. У загальному сенсі вони можуть бути розбиті на три основні групи – банківські, страхові та інвестиційні інститути. Банківські інститути, наприклад, в США, складаються з комерційних банків, ощадно-позичкових асоціацій, ощадних банків, кредитних спілок.

Посередництво, включаючи і фінансове, тісно пов'язане з таким процесом, як спекуляція. Посередництво (арбітраж, від латинського arbiter – посередник) – це перепродаж в разі, якщо ринок купівлі та ринок продажу різняться своїм місцем розташування. Спекуляція (від латинського speculation – вистежування) – це перепродаж, якщо ринок купівлі та ринок продажу різняться своїм становищем у часі. Отже, можемо стверджувати, що у повсякденній свідомості ці терміни часто сприймаються як синоніми і містять відповідну етичну оцінку названого явища.

В той же час, традиційний підхід до фінансового посередництва полягає в розгляді цій діяльності як процесу акумуляції фінансових ресурсів фізичних або юридичних осіб, їх примноженню і наданню господарюючим суб'єктам та іншим позичальникам. Так, С. Корнева визначає фінансове посередництво («financial mediation») як фінансову діяльність, яка полягає в акумуляції грошових коштів фізичних і юридичних осіб, у примноженні цих коштів і надання їх у вигляді кредитів господарюючим суб'єктам і іншим позичальникам [3].

Водночас, Д. Сухоруков розглядає фінансове посередництво не як категорію, а як частину еволюційного процесу – «як необхідний етап зародження і розвитку ринкових відносин», який в сучасних умовах співіснує з фінансовим підприємництвом. Намагаючись розділити типи посередників, він, з одного боку, відносить брокерів і дилерів до суб'єктів фінансового посередництва, з іншого боку – до суб'єктів, які «розширюють сферу фінансових послуг, роблячи фінансове підприємництво діяльністю ширшою, ніж фінансове посередництво» [4].

Варто також відмітити, що Т. Adrian акцентує увагу на тому, що основою діяльності посередників на фінансовому ринку є інформаційні асиметрії, тобто брак інформації про певні характеристики фінансового ринку у його суб'єктів. Окрім того, діяльність

посередників на фінансовому ринку ґрунтується на різниці між ринковою ціною фінансових ризиків та фактичним ризиком за фінансовими операціям. Розмір премій фінансових посередників можна розглядати при цьому як платню за інформацію та розподіл частини ринкового ризику за фінансовими операціями [5].

Необхідно зазначити, що багато дослідників відзначають збільшену концентрацію ризиків внаслідок укрупнення фінансових посередників за рахунок злиттів і поглинань, тобто глобальні ринки і глобальні транзакції в цілому негативно впливають на розподіл ризиків.

Таким чином, виходячи з розглянутих вище підходів до визначення сутності та ролі фінансових посередників, можна констатувати наступне:

– фінансове посередництво як необхідний етап зародження і розвитку ринкових відносин, в тому числі як основа фінансового підприємництва;

– фінансові посередники як особливий шар бізнесу, який бере на себе ризики і дає можливість іншим економічним агентам уникнути їх;

– фінансові посередники як сукупність фінансових та інших організацій, які акумулюють і трансформують заощадження в інвестиційний капітал (тобто розглядаються як учасники фінансових ринків, які здійснюють непряме фінансування);

– фінансові посередники, що залучають грошові кошти, які вивільнилися з господарського обороту, і надають їх у тимчасове користування іншим суб'єктам економіки у тимчасове користування (тобто як посередники між кредиторами і позичальниками);

– фінансові посередники як ринкові інституції, які здійснюють або сприяють актам купівлі-продажу між безпосередніми виробниками і споживачами.

Отже, фінансовими посередниками є фінансові установи, професійна діяльність яких пов'язана з акумулюванням тимчасово вільних коштів суб'єктів ринку для задоволення попиту у фінансових послугах учасників фінансових операцій з метою отримання прибутку. До них належать: банківська система (Національний банк, універсальні та спеціалізовані банки) та небанківські фінансові інститути. Однією із передумов розвитку глобального фінансового ринку є: активізація ролі міжнародних суб'єктів, держав та її органів у зміцненні їх національних сегментів; впровадження нових, більш привабливих та прогресивних видів послуг та технологій; подальша гармонізація та уніфікація законодавства у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Шкварчук Л. О. Фінансовий ринок [Текст] : навч. посіб. / Л. О. Шкварчук. – Київ : Знання, 2013. – 382 с., С. 34
2. Долан Э.Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Э.Дж. Долан, К.Д. Кэмпбелл, Р.Дж. Кэмпбелл; пер. с англ. В. Лукашевича. Л., 1991. – 123 с., С. 17
3. Корнева С. С. Финансовое посредничество: институциональный анализ / С.С. Корнева // Известия ОГАУ. 2007. №16-1. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/finansovoe-posrednichestvo-institutsionalnyu-analiz>, С. 217.
4. Сухоруков Д. В. Региональный аспект развития организационно-правовых форм финансового предпринимательства на основе политики долевого участия (на примере Астраханской области) /Д. Б. Сухоруков: автореф. дис. к.э.н. – 2003. – 24 с., С. 12
5. Adrian T. Shadow Banking and Market Based Finance/Т. Adrian [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2017/09/13/sp091417-shadow-banking-and-market-based-finance>

Шадуро-Никипорець Н. Т., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

РОЛЬ ВИРОБНИЧОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ПРИСКОРЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Виробнича інфраструктура являє собою сукупність галузей та видів діяльності, що займаються виробництвом матеріальних послуг та функціонування котрих спрямоване на підвищення ефективності роботи елементів основного виробництва.